

HØJBY

nytt

Lokalnyheder for Højby-Lindvedområdet

Indlæg i Højby Nyt 2017 nr. 7 Bylauget og landsbyen

Af Søren Rasmussen, Højby Lokalhistoriske Arkiv

Byhornet kaldte til samling med sin skarpe tone, og alle betydende gårdmænd i Højby mødte op på Bylauget, fordi der var ting, som skulle samtales om.

Hvor ved vi det fra? – det gør vi, fordi vi har et lokalhistorisk arkiv, som opsamler, registrerer og opbevarer fakts fra det lokale bysamfund "Højby". Højby har gennem århundreder fungeret

som juridisk fællesskab – altså som en landsby!

I dag er Højby en forstad til Odense, men tidligere var her en selvstændig administrativ landsby. Men hvad var en landsby egentlig tidligere? – det var en samling af 12-18 gårde, fæste eller selvejergårde, hver gård var beboet af 10-20 personer. Hvor var der landsbyer?

– det var der overalt, hvor det ikke var umuligt. I dag er der 8 kommuner på Fyn. I året 1800 var der 614 landsbyer alene på Fyn. Hvor gammel er betegnelsen "landsby"? Jyske Lov fra 1241 siger: "FRA enhver landsby skal fører 4 veje, som ikke må spærres eller ødelægges". Læg mærke til at det var FRA landsbyen, altså var det folk inde i byen, som stod for åbningen ud til det øvrige samfund – man kunne ikke isolere sig fra omverdenen.

Det, der danner et samfund, er nogle fælles regler og pligter, og dermed også nogle rettigheder. Disse regler blev håndhævet gennem bylauget.

Som fælles opgaver var først og fremmest at sørge for hegning, at beskytte "korn mod horn", fælles hyrde for at drive kvæget til og fra overdrevet, fælles tyr og orne, fælles brandvæsen og smed, samt sørge for lov og orden.

Man begynder at forstå, hvad det gamle ord "at være uden for landets lov og ret" betyder – at være uden for fællesskabet – udstødt, boende til skoven og

fredløs.

Hver gård havde én mand på bylauget – herudaf udnævntes oldermænden for eet år ad gangen på skift. Oldermænden indkaldte til møde ved hjælp af byhornet. Hvis en ny bonde blev fæstet til en gård i Højby af herremænden til Hollufgård, blev han optaget i bylauget med et "i-gang-gilde". Oldermænden bød velkommen, anviste en plads på bystævnet, og bonden var hermed optaget i gensidig solidarisk optræden.

Husmænd kunne evt. få møderet, men ikke stemmeret – dog har højbybønderne også her været foregangsmænd ved at udvide kredsene med 2 skoleledere og en kromand i 1876. Man diskuterede ikke, men drøftede og forsøgte at nå til enighed, eller evt. udsatte til næste møde. Dog har ethvert samfund haft en "Rasmus Modsat".

Reglerne var nedfældet i "byskræen", men de er desværre ikke bevaret for Højbys vedkommende. Vi har dog skriftligt bevis for, at bystævnet var placeret 1848 på nuværende Banehøj-

HVAD SKER DER I HØJBY - LÆS DET I HØJBY NYT!

vænget, men i forbindelse med oprettelsen af jernbanen Odense - Svendborg flyttedes pladsen til overskæringen ved Byvejen. 1970 flyttedes pladsen til den nuværende placering ved rundkørslen på Dannebrogsplassen. Der er oprindeligt 15 sten med initialer fra gårdens ejer på tidspunktet for opstillingen. Ved flytningen i forbindelse med jernbanens bygning, blev initialer på ejerne 1876 indhugget på bagsiden, samt tilføjet yderligere 3 sten dækkende over Friskolen, Byskolen og Kroen.

Er I på gåtur i lokalområdet, så åben tryk den flotte smedjærnsplade og gå en tur i anlægget. Umiddelbart inden for er der en planche, som fortæller, hvilke sten, som tilhører hver højbygård, og er du interesseret i den enkelte gård, er de beskrevet i de foregående 3 udgaver af Højby-Nyt.